Ч. 36. Львів, неділя 2. квітня 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік І.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 700 М.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 75 марок, Чехословаччині 25 корон ч., Болгарії 50 левів, Румунії 50 лей, Австрії 1400 корон. Зміна адреси 50 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ:
Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення“ 40 М., в „Надісланім“, в „Оповістках“ і некрольоги 60 М. Між новинками і в редакційній части 100 М. За дрібні оголошення 12 М від слова; товстим друком подвійно. В неділі і свята 50 процент дорозче.

Виходить о годині 7. рано.

Один прим. 30 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

Львів, 1. квітня 1922.

В обороні вільности слова.

Львівська Дирекція поліції дня 30. марта закрила соціяльно-демократичний щоденник „Вперед“. Тим поступком замкнено уста одній політичній українській партії, позбавлено її змоги виявляти свої думки, форсувати будучий в стані — так сказатиб — певної фосфоризації світогляд партії, користуватися органом як великим помічним засобом в організації тих українських робітничих рядів, що приняли за свою соціялістичну програму.

І хоч ми розходимося із „Вперед“ на точці найблизчих реальних соціяльних змагань, то одначе ми ніколи не були противниками негайного здійснення тзв. мінімальної соціялістичної програми, котру не тільки зреалізували великі західні демократії, але котра творить теж соціяльну плятформу української народньої трудової партії. Иншими словами ми, як радикальні демократи, ніколи не були противниками соціялізму, навпаки постійно виявляли ми симпатії до сеї великої соціяльної науки. Коли ми одначе були примушені часто протиставитися „Впередови“, то не за його соціялізм, тільки за нерозуміння соціялізму, за підчинення всеобіймаючих національних змагань соціяльним утопіям. Обстоюємо думку, що шлях до інтернаціоналізму в розумінню збратання народів, вигладження тих — легко кажучи — жорстокостей, що ділять народи на панів і рабів, веде через задовольнення всіх потреб угнетеної нації, шлях до інтернаціоналізму веде через націоналізм, через підвигнення поневоленого народу до рівня вільної нації. В оцінці соціяльних змагань виходимо також з точки, що дана суспільна доктрина не є універсальною, що нпр. те, що може бути евентуально добре і корисне для російського народу, є зовсім некорисне, шкідливе і реакційне для українського народу.

Поруч з тим ми не погоджувалися також з політичними методами „Вперед“, ми виступали проти тої „еволюції“, яка проявилася на його сторінках, а тим самим і в партії, котру він репрезентував, від осени 1919 року. А та „еволюція“ проявилася ґльорифікацією відомої варшавської декларації з грудня 1919 р. і варшавської умови з квітня 1920 р., що потягло за собою виступ соц. демократів з „Української Національної Ради“. Після невдачі київської виправи, а ще більше після риського договору у „Впереді“ зазначилася, а згодом і скристалізувалася в політичнім значінню инша „еволюція“. Не вдаючись в подрібне зясовання політичних розходжень між нами і соц. демократами, замітимо тільки, що вони вважають тзв. уряд радянської України за леґальний, повноправний уряд українського народу, між тим коли ми вважаємо його російським окупаційним урядом, — вони вважають quasi-політичну формацію тзв. радянської України державою українського народу, а ми вважаємо її згідно з фактичним станом річей за політичну фікцію. Ми придержуємося обєктивно критичного погляду на відносини й умовини життя на Великій Україні, вони залишують критику, коли вона має доторкнутися тяжких ран України, завдаваних сов. Росією. Щож до оцінки сучасного положення в инших українських землях, то можна сказати, що між нами не було протилежностей.

В останнім часі були ми приневолені досить різко виступити проти „Вперед“ за проводжену ним чисто демагогічну лінію з приводу друкарського страйку. Ми пятнували ті прояви безшабашної демагогії, як і прояви некультурности і брутальности у відношенню до українських культурних робітників. І сьогодня в нашій редакційній теці находиться кілька заяв громадських інституцій і визначнійших діячів, в котрих громадська думка різко висловлюється проти подібних проявів боротьби і полєміки, одначе ми не будемо їх вже друкувати за недостачею оборонних засобів по другій стороні. З тих самих причин просимо наших прихильників залишити присилку заяв, як відгомону на нашу статтю „Під громадський суд“.

Мимо всіх тих розходжень, мимо того, що ми поборювали політичний напрямок і методи боротьби „Вперед“, уважаємо конечним в імя демократичних принціпів піднести свій голос в обороні вільности слова, вільности думки. Бо тільки в умовинах безумовної свободи слова може наступити нормальний розвиток політичної думки. Ще ніхто ніколи не вийшов добре на заборонах, на замиканню уст. Цеж на скрізь большевицький метод гнобити пресу, не дати місця проявитися суспільно-політичній думці, не дати їй можности еволюціонувати з ходом подій.

Коли в Росії знесено було самодержавну царську владу, хвиля стихійного повстання не спинилася на тому, а в силу інерції продовжували стукати і заливати наступників царського уряду. Ся, наступна влада, робила невеличкі спроби противостати тії хвилі, але дарма: хвиля ломала всі перепони.

І тут діяла не тільки фізична сила, не тільки правдива рівновага відповідних активних чинників, а головним чином те, що ми розуміємо під законом психольоґічної інерції. По перевороті, Тимчасовий Уряд мав велику перевагу фізичної сили, але на боці маленького, спочатку, кола большевиків була інерція, що діяла і в матеріяльному життю країни і в зворушеному мозку кожного окремого індивідуума.

Дійсність виявила, що міцнійше за фізичну силу є закон психольоґічної інерції.

Ми не знаємо, чи припинив діяти в Росії той закон, але є вже багато вказівок, що сила його [illegible] або на прикінці.

З кожному разі всі, що уважно спостерігають і досліджують російський большевизм, однодушно пророкують його скорий кінець. Нас і тепер цікавить питання, — яке вже стільки разів дебатувалося, але свого жагучого інтересу не втратило — чи може большевизм в ближчому майбутньому спалахнути поза межами Росії, почавшись з осередку певної країни, без зовнішньої мілітарної інвазії російських большевиків.

В свойому недавньому рефераті, д-р Дмитро Донцов, яскраво зреферував умови, які потрібні, щоб проаналізувати певне явище і зробити проґноз майбутнього. Щоб оцінити правдиву силу факту, треба брати не моментальну його силу, що може цю хвилю досягнути апоґея, за яким послідує упадок, а ті тенденції, що даються зауважити при аналізі того факту: отже уважний дослідувач мусить спостерігти ті тенденції, і на сумі їх будувати оцінку сучасного менту і проґноз майбутнього.

От сей метод треба прикласти і до розвязання питання, що нас цікавить.

Ми уважаємо, що під теперішню хвилю большевизм не має сили щоб вибухнуть в будь якій країні з осередку.

І се переконання твориться на підставі аналізу тенденцій, що виринають тут або там, але мають паралельні напрямки в цілому світі і що знаменують собою перемогу буржуазії не тільки над большевизмом, а навіть над соціялістичними змаганнями пролетаріяту взагалі.

Ми маємо на увазі скасування 8-годинного робітничого дня в Германії, масові льокавти в Англії і Америці.

Світова буржуазія від оборони переходить до наступу. Закон психольоґічної інерції змінився. І в сьому п лягає вся справа, в сьому треба шукати розвязання проблеми.

Навіть невеличка і квола буржуазія Польщі відчула сю психольоґічну зміну. І се дуже характерно, бо сій буржуазії доводиться діяти в новій державі, з несталим ладом, тутешня буржуазія не має певних традицій і скріплення між окремими членами. Але, не зважаючи на се, вона вже кидає виклик робітникам, вже переходить до наступу. Переляк спадає з капіталістів і буржуазного уряду.

Ще в осени 1921 р. в польських урядових колах було піднесено питання про скасування 8 годинного робітничого дня. Тепер вже сойм ухвалив в порядку закона [illegible] 8-годинної перерви, що фактично є зломанням ідеї сталого робітничого дня. В комісіях сойму дебатується питання про велику підвишку помешкального чиншу, що також вдарить, головним чином по бідному населенню і робітникам.

Се є перші кроки і спроби буржуазії, щоб відібрати від робітників те, що вони здобули за останніх років з початку війни, скориставшись з тимчасового ослаблення буржуазії, що в той час перегризлась між собою і ледви не випустила зверхної влади над пролетаріятом з своїх рук.

Слабенька польська буржуазія вже одважилась на те, щоб давати спір страйкарям, щоб не іти на всі уступки, як се робилось на протязі часу з початку війни: буржуазія вже не платить страйкарям за час страйку.

На перший погляд се все дуже мало і незначно, але се є тенденції теперішнього соціяльного життя і треба мати на увазі, що сі тенденції стоять в тісному сполученню з законом психольоґічної інерції і тому мають рости і збільшуватися. Уважний дослідувач на підставі тих тенденцій мусить встановити, що світова буржуазія остаточно перемогла пролетаріят.

Нехай ще раз большевики зроблять інвазію на Польщу або на Румунію, нехай вони матимуть успіх, але він не буде тривалим і не змінить того хода історичних подій, що вже тепер внзначився в напрямі перемоги буржуазії, перемоги „залізної пяти“.

В. Завадський.

Перемога „Залізної пяти“.

Так називає знаменитий американський письменник Джек Льондон невеличку купку міліярдерів, що в процесі капіталізації соціяльного устрою, стали фактичними володарями цілого світа, некоронованими королями над численним пролєтаріятом, що стогне під „залізною пятою“ того кубла деспотів.

В соціяльному життю народів дуже діє закон інерції і не тільки в явищах матеріяльної натури, а також і в явищах психольоґії людської.

Велика Україна.

На передодні голодних бунтів.

Головнокомандуючий червоними військами радянської України Фрунзе, — як подає совітське радіо, обіздить українську пограничну полосу. В Одесі Фрунзе відвідав представника АРА, і знайомився з операціями про доставку американського хліба. В розмові із співробітником одеських „Ізвестій“

Фрунзе заявив, що метою його поїздки є бажання познайомитися із станом червоних частин в пограничних полосах.

„Лицарі великої дороги — говорив Фрунзе — готовляться вдертися в наші межі. Білогвардейці всіх відтінків побачили грозу для себе в Ґенуенській конференції та рішили її зірвати, пустивши в рух оружя. Одначе ніхто із білогвардейців не вірить в успіх воєнної авантури. Без сумніву всяка спроба оружного нападу з метою контрреволюційного перевороту скінчиться крахом. Одначе мимо цього напад готовиться і ми повинні видати проти цього заряджения".

В Єлисаветгороді Фру... ...ня-нув відділ змобілізован... армейців У Вознесенськ... також перегляд сфор... муністичного відділу.

В Миколаєві сказав Фрунзе про ціль своєї поїздки по Україні вже що инше:

„Небезпека грозить не зовні, а з внутру". Дальше вказав він на те, що не має місця на занепокоєння ізза можливости нарушення мирного життя і заявив: „Совітські робітники повинні остатися на місцях, людність повинна захowати спокій. Настрій червоноармейських частин знаменитий. Червоні частини, розміщені в области, якій грозить напад бандитів, є в силі відбити удар і змиритися з ворогом на більші розміри. Є звістки, що на Чорному морі появилися врангелівські кораблі. Я переглядав укріплені точки нашого побережа й можу запевнити, що ми сильнійші, чим коли небудь передтим".

Вечером Фрунзе взяв участь у воєнній нараді, що розглядала справу поліпшення істнування червоної армії та створення справного апарату для переведення в життя ряду заряджень, звязаних з недопущенням вибуху „внутрішнього бандитизму" в голодуючих областях.

Голод на В. Україні.

По офіціяльним совітським донесенням, число голодуючих дітей на В. Україні виносить 728.000, не рахуючи 50.000 дітей, перевезених на Україну з Поволжа.

В Донецькій губернії, як подає „Комуніст" голодує 500.000 осіб.

В Гуляйпільському повіті родичі їдять дітей.

З Мелітополя — тікають, куди хто може. Другіж з одчаєм копають для себе могили, або з тупою байдужністю сидять по хатах на холодних печах і чекають смерти.

Епідемії.

„Комуніст" подає з Запоріжжа: Лише за січень місяць в одному тільки місті Запоріжжу зареєстровано 700 занедужань на тиф. В самій губернії тиф досягнув кольосальних розмірів. В Бердянську всі лікарні заповнені хворими. Масові захворовання спостережені і у військових частинах.

Фрунзе про армію Вранґля.

Радіо з Миколаєва подає, що главком України Фрунзе зложив звіт про військове положення, в якім так схарактеризував стан армії ген. Врангля: „Ця армія сконцентрована в Румунії і Болгарії. Врангель гиєднав від Американців для своєї армії артилерію. Це являється авантурою проти України і сов. Росії. Не вважаючи на блискуче озброєння, сильну дисципліну і політичну агітацію, армія Врангля виявляє велику недостачу: жовнярі й офіцери бажають вернутися в Росію. Знаменитий корпус Кутепова є в стані повної деморалізації. В слід за тим з цього боку не грозить велика небезпека".

Вкінці Фрунзе заявив: „Поміж горожанами радянської України широко розповсюднені чутки про війну в найблищім часі. Ми не будемо ні заперечувати, ні потверджувати ці чутки".

Представник Німеччини на рад. Україні.

З Берліна доносять, що в найблищих днях виїздить з Берліна до Харкова радник посольства Гай, урядник східного відділу німецького міністерства для закордонних справ, назначений представником Німеччини в українській радянській републиці.

Радянська Україна і Німеччина.

Раковський заявив співробітникови „Бецет", що економічні відносини поміж Німеччиною і рад. Україною в останних часах замітно оживилися. З німецьких пристаней і залізничних стацій вислано на В. Україну транспорти ріжних продуктів.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Перед конференцією в Ґенуї.

Приготовання в Ґенуї.

З огляду на недалекий речинець отворення ґенуенської конференції, горить там приготовна робота на приняття делеґацій. Відновлюється усі будинки, де будуть відбуватися наради і де мешкатимуть делеґати і представники преси, в тім величаву палату „ля Суперба". Відновлюється і очищується також усі огороди і парки. З нагоди конференції буде отворена перший раз від 30 літ королівська палата, що гоститиме делеґатів конференції.

Часть делеґатів мешкатиме в Ґенуї, часть на Рівієрі. Приладжено виставні поміщення для дипломатів. Не забуто також і на денникарів. Для них приготовано окремий „дім преси", віддалений на 300 метрів від королівської палати, заосмотрено у всі новочасні уладження як телефони, телеграфи, сальони для писання, салі зібрань, читальні з усіми денниками, почтові бюра, каварні і т. и.

Денникарі будуть мешкати в одній новозбудованій палаті, полученій з „домом преси" правильно курсуючими самоходами.

Совітська делеґація на конференцію.

Совітська делеґація до Ґенуї — по донесенням з Берліна, буде складатися з Чічеріна, Раковського, Йоффе, Літвінова і Красіна. По дорозі до Ґенуї делеґація задержиться на кілька днів в Берліні, де під цю пору находиться Раковський.

В розмові із співробітником газети „Ам Міттаг" заявив Раковський: В складі совітської делеґації находяться представники усіх совітських республик від Москви по Кавказ і Сибір. Всі представники творять одну делеґацію з необмеженими повновластями, потвердженими В. Ц. И. К. Всі умови, що будуть підписані цією делеґацією, будуть обовязуючі для усіх совітських республик.

Англійські незалежні лібeрали і конференція.

Аг. Аваса доносить з Льондону: Партія незалежних лібералів проти внеску Льойда Джорджа поставить в понеділок внесок вправді прихильний що до ґенуенської конференції, одначе відмовляючий урядови довіря в цій справі.

Німецька делеґація.

Німецька делеґація відїздить з Берліна до Ґенуї 7. і 8. квітня. Враз з помічним персоналом числитиме вона 80 осіб. На чолі делеґації буде стояти міністер для закордонних справ Ратенау. Кромі делеґатів виїде також цілий ряд господарських знатоків, яких імена досі невідомі. Представників професійних союзів мають репрезентувати б. пруський премієр Штеґервальд, б. міністер праці Віссель і посол Еркеленс. (ПАТ).

Німецькі зарядження.

В уряді для закордонних справ в Берліні відбулася оноді нарада в справі заряджень, що мають запевнити безпеченство чужим делеґаціям, що будуть небавом переїздити через німецьку область.

Заява Фашистів.

Провідник Фашистів Муссоліні заявив в „Попольо д' Італя", що совітські делеґати в Ґенуї будуть прийняті з гостинністю, яка відповідає народови так культурному, як Італійцям, тому не потребують нічого боятися. Фашисти підпирають все те, що може причинитися до поправи господарського життя Европи, тим самим підпирають також конференцію в Ґенуї.

Обсерватор Зєдинених Держав.

Як доносять з Риму, посол Зєдинених Держав в Римі Child заявив, що кромі його ніхто инший не є уповажнений репрезентувати Зєдинені Держави на ґенуенській конференції в характері обсерватора.

Видатки Італії на конференцію.

„Делі Мель" пише, що видатки італійського уряду, звязані з ґенуенською конференцією будуть виносити 30 міліонів франків. Делеґації ріжних держав будуть виносити около 1000 осіб. Кромі цього прибуде до Ґенуї около 750 справоздавців.

Румунія в Ґенуї.

„Адеверул" твердить, що на ґенуенській конференції Румунія візьме участь в рішеннях усіх справ загального характеру. Кромі цього будуть предложені до вирішення инші справи, що інтересують спеціяльно Румунію, як напр. справа залізних доріг в Румунії та справа видачі румунського золота, вивезеного до Москви.

ИОГАН ҐОТЛІБ ФІХТЕ. 28)

Промови до німецького народу.

Переклав **М. ЄВШАН.**

(Продовження.)

ПЯТА ПРОМОВА.

Висновки з поданих ріжниць.

З метою зобразити прикмети Німців подав я як основну ріжницю поміж ними і иншими народами германського походження, що перші удержалися серед безпереставних змін мови, яка розвивалася під впливом дійсного життя, останні одначе приймили чужу для себе мову і затратилися під її впливом. При кінці попередної промови ми подали й инші прикмети тих всяких народів, які з конечністю мусіли зродитися з тої основної ріжниці; а сьогодня будемо далі займатися тими явищами та угруповувати їх сильнійше на їх спільній підставі.

Дослід, що старається бути основним, може поминути неоден спір та не будити чиєї небудь заздрости. Як ми зробили колись з дослідом, якого продовженнем є отсей дослід, так зробимо й тепер. Ми будемо крок за кроком виводити думки, що являються висновком поданих основних ріжниць і дивитися лише на те, аби ті висновки були справедливими. А чи ріжнородність явищ, яка повинна бути згідно з тими висновками, потверджується, дійсним досвідом чи ні, рішення про се відступаю вам і кождому дослідникови. Вправді я покажу на своїм місці, що Німець спеціяльно дійсно таким показався, яким він мусів бути згідно з нашими висновками. Одначе відносно германських чужинців, я не буду мати нічого проти того, коли з них хто дійсно розуміє, про що тут властиво говориться і коли йому після того вдасться доказати, що його земляки були власне тим самим, чим були Німці, і коли він зможе цілковито заперечити в них протилежні прикмети, ми зовсім не будемо підчеркувати темних та яскравих сторін, що дає побіду радше легку як чесну, а подавати лише конечні висновки і висловлювати їх отверто, о скільки коли вони годяться з правдою.

Першим висновком з поданої основної ріжниці, про яку я говорив, був отсей: духова освіта народу, що володіє живою мовою, впливає на життя; у иншого народу йде духова освіта та життя кожде своєю дорогою. Користним буде глибше пояснити передовсім змисл поданої думки. Передовсім, коли говоримо тут про життя та про вплив духової освіти на життя, то треба під тим розуміти первісне життя, що впливає з джерела всякого духового життя, з Бога, уклад людських відносин по його праобразу, а тим самим створення чогось нового та передтим небувалого; зовсім одначе не говориться тут про само лише удержання тих відносин на ступени, на якому вони вже стоять, супроти упадку, а тим менше про поміч для окремих членів, що осталися позаду загальної освіти.

Опісля, коли говориться про духову освіту, то треба тут розуміти передовсім фільософію, мусимо її назвати чужим іменем, бо пропонована недавно німецької назви Німці не хотіли признати —; бо фільософія науковим способом доходить до вічного праобразу всякого духового життя. Отже вона і основана на ній всяка наука може похвалитися, що впливає на життя народу, що говорить живою мовою. Та, на перший погляд на супереч тій думці говорено часто, і то навіть у нас, що фільософія, наука, мистецтво і т. п. є метою самою для себе, що не служить життю, і що се було би їх обезцінюванням, коли би їх цінити на основі їх пожитку в тій службі.

Тут було би місце ті вислови означити близче, та усунути всяке непорозуміння. Вони є правдивими в тому подвійному та обмеженому значінню: передовсім, що наука чи мистецтво не мусять хотіти служити життю на певним низьким ступені, наприклад земському та змисловому життю, або цілям загального ублагороднювання, як дехто думав; опісля, що одиниця, завдяки своїй особистій відокремлености від цілости духового світа, могла би цілковито злитися з тими окремими галузями загального божеського життя, і знайти в них повне заспокоєння, не потребуючи ніякої, поза ними лежачої спонуки. Зовсім одначе вони не є правдивими в строгім значінню: бо є так само неможливим, аби було більше абсолютів. Одинока ціль сама для себе, поза котрою не може бути ніяка инша, се духове життя.

Воно лише по части знаходить свій вислів і обявляється вічним продовженням самого себе, джерелом, т. є. вічною діяльністю. Тій діяльности дає вічний взірцевий образ наука, а мистецтво дає їй здібність розвиватися на зразок того образу; і о скільки лише могло би здаватися, що наука та мистецтво істнують радше як засіб для діяльного життя, ніж як його мета

(Продовження буде.)

Найновійший „projekt na zniszczenie Rusi“.

Одна з чергових фантасмагорій.

(Докінчення.)

ad a) Zwolennicy kurji wyznaniowych powołują się przedewszystkiem na to, że we wschodniej Galicji nakrywa się niemal dokładnie przynależność narodowa z przynależnością wyznaniową i przytaczają jako przykład Austrję i Węgry, gdzie podobne systemy stosowano. Przykładami tymi są organizacje polityczne Bośni i Hercegowiny, oparte na wyznaniach katolickiem, prawosławnem i mahometańskiem, oraz autonomja Serbów na Węgrzech, oparta na ustroju kościoła narodowego.

Mimo, że wyznanie nakrywa się w zasadzie w tej części kraju z narodowością, przedstawia się jednak cały szereg różnic między kurjami narodowemi i wyznaniowemi, a wszystkie te różnice każą się oświadczyć za kurjami wyznaniowemi.

Przedewszystkiem więc utworzenie kurji narodowościowej żydowskiej wymagałoby uznania narodowości żydowskiej, i to prawdopodobnie nie tylko w tych województwach, ale i na całym zresztą obszarze Państwa!

Następnie utworzenie kurji narodowej żydowskiej nie zapobiegałoby wpisywaniu się żydów do kurji polskiej, a wszelkie prawdopodobieństwo przemawia za tem, że wpisywałoby się ich tylu do kurji narodowej polskiej, by przy zatrzymaniu własnej kurji żydowskiej równocześnie uzyskać stanowisko decydującego czynnika w kurji polskiej narodowej, oraz wcisnąć się do wszystkich tajników naszego życia narodowego i politycznego.

Wreszcie kurja narodowa ruska mogłaby pozyskać dosyć znaczną nawet ilość tych chłopów polskich, którzy żyjąc jako rozproszeni wśród większości ruskich, oddaleni od kościoła i szkoły polskiej, są już na pół zruszczeni i wystawieni niemal bez ochrony na działanie terroru ruskiego, a którzy przy kurjach wyznaniowych byliby dla polskości uratowani.

Wyodrębnienie żydów okaże się korzystnem tak w stosunkach wewnętrznych, jak w stosunkach międzynarodowych.

W tym ostatnim kierunku dopatrujemy się tych korzyści w stwierdzeniu wobec zagranicy, że żydzi w tej części Polski, w której największy odsetek ludności stanowią, uzyskują pełną wewnętrzną autonomję i gwarancje konstytucyjne praw politycznych, oraz w stwierdzeniu — może jeszcze doniośliejszem, że b. wschodnia Galicja nie jest krajem, w którym mniejszość polska panuje nad większością ruską, lecz krajem o ludności do różnych wyznań, ras i narodowości należącej, zaś Rzeczpospolita jako władczyni tego kraju stara się wszystkim tym grupom zapewnić ich samodzielny rozwój kulturalny, gospodarczy, wyznaniowy i narodowy.

Pod względem polityki wewnętrznej jest to wyodrębnienie wprost koniecznością, a naturalny zdrowy rozwój polskiej ludności tych województw nie dałby się nawet pomyśleć w razie, gdyby w jakiejkolwiek formie utrzymane zostały dawne stosunki, w których Polacy w przeprowadzeniu swych celów politycznych zawisłymi byli od pomocy i współdziałania żydów.

Potrzebną zaś rzeczywistą niezawisłość dać nam może tylko kurja wyznaniowa jako wykluczająca taktyczne przesunięcia to wyodrębnienie unicestwiające.

Na ewentualny zarzut, iż utworzenie kurji wyznaniowych pociągnąć by za sobą mogło konieczność stworzenia takich kurji i w innych województwach, odpowiadamy przedewszystkiem, że możeby to nie było nieszczęściem i w innych częściach Rzeczypospolitej.

Sądzimy jednak, iż żydzi nie ubiegaliby się zbytnio o to, rozumiejąc, że to wyodrębnienie stanowi wprawdzie formalnie privilegium, lecz materjalnie za to privilegium odiosum, gdyż uniemożliwia im potajemnie zatruwanie życia narodowego i politycznego, oraz zmusza do prawnego działania. Nie musimy jednak wyciągać tych konsekwencji, gdyż (poza kresowemi) inne województwa nie mają charakteru krajów o ludności mieszanej, a drobny odsetek ludności innoplemiennej nie uzasadnia żądania wprowadzenia osobnych politycznych urządzeń dla zagwarantowania narodowego i kulturalnego rozwoju tej znikomej mniejszości.

O ileby wreszcie chodziło o ideologję, szukającą możności zjednania żydów, to odpowiadamy, że dla psychologji orjentalnej jedynie skutecznym jest rozwój i okazanie siły.

Gdy się okażemy silnymi, żydzi prześcigać się będą w demonstrowaniu, że są naszymi sprzymierzeńcami, a dla sprzymierzeńców (socii) już Rzymianie odrębny obóz zaprowadzili.

Takiego odrębnego obozu my też dla żydów żądamy i jesteśmy przekonani, że tylko w odrębnym obozie mogą być nie tylko nieszkodliwymi, ale nawet względnie pożytecznymi.

Tę zaś odrębność może należycie tylko kurja wyznaniowa zabezpieczyć.

b) Zwolennicy kurji narodowościowych popierają swą tezę następującymi argumentami:

1) Kurje wyznaniowe są przedewszystkiem w czasach dzisiejszych, gdy religja staje się rzeczą prywatną jednostki, a różnica religji czy wyznania traci coraz bardziej znaczenie w każdym kierunku;

2) W Małopolsce wschodniej dotąd niestety różnica wyznania wśród chłopów jest znamieniem przynależności narodowej. W miarę rozwoju i postępu sfer ludności tego kraju, przestanie i tu wyznanie być przeszkodą przyznawania się do narodowości polskiej. O ile wprowadzimy kurje wyznaniowe, będą one oznaczać petryfikację obecnego stanu, a tem samem przeszkodę w państwowej i narodowej asymilacji żywiołu ruskiego, która ma doskonałe warunki rozwoju. Urzędy polskie, służba wojskowa, emigracja za zarobkami do zachodnich krajów Rzeczypospolitej, wyższa kultura polska, widoki polepszenia indywidualnego bytu, oto czynniki, które wywołają i podtrzymywać będą asymilację żywiołu ruskiego. Stworzenie kurji wyznaniowych stworzy przeszkodę tej asymilacji i zamknie cały żywioł ruski w osobnym obozie. Historja nas uczy, że zachowanie się żywiołu ruskiego w Polsce wywołała wyłącznie kwestja religji i odrębność wyznaniów.

3) Przyznanie żydom kurji narodowościowej również nie stworzy żadnego precedensu, jak to już wyjaśniono przy kurjach wyznaniowych, a obawa, żeby żydzi nie wpisali się w dużej mierze do kurji polskiej jest naszem zdaniem płonna, bo polityka kokietowania żydów zbankrutowała, a zatem nawet pewien odsetek żydów, któryby do kurji polskiej wszedł, byłby tylko stratą dla żydów w ich kurji narodowościowej, nie dając im żadnej korzyści.

c) Wreszcie zwolennicy systemu proporcjonalnego popierają swoje zapatrywania następującymi argumentami:

1) Zarząd wschodnią Małopolską odbywać się powinien na tych samych zasadach, co w całej Rzeczypospolitej. Powinniśmy unikać tworzenia kurji wyznaniowych czy narodowościowych, bo procedura taka wywołuje pogłębienie różnic religijnych i narodowych zamiast je łagodzić, co jest cechą systemu proporcjalności;

2) Stworzenie kurji jest stwierdzeniem z urzędu odrębności interesów narodowych, podczas gdy system proporcjalności zezwala na podkreślenie wspólnej platformy, t. zn. przynależności do jednego Państwa i wspólności interesów gospodarczych, a więc czynnika najbardziej jednoczącego różne grupy narodowościowe w działaniu realnem. Przy systemie proporcjalności możliwem jest przeprowadzenie kandydatów poszczególnych warstw społecznych bez względu na narodowość, a biorąc pod uwagę naszą wyższość kulturalną możliwość pomnożenia polskich mandatów.

Tak się przedstawiają momenta przywodzone na uzasadnienie każdego z powyższych kierunków, z których żaden większości osiągnąć nie zdołał. Uważamy jednak za stosowne jeszcze raz podkreślić, że we wszystkich organizacjach narodowych tych województw panuje jednomyślne zdanie, iż należy nasze życie narodowe i polityczne uwolnić od wpływów żydów, — choćby nawet tzw. żydów polskich, niebezpieczniejszych zresztą od żydów syonistów, oraz ochrona mniejszości polskiej we formie dwu kurji narodowych, a to polskiej i ruskiej, nietylko że nie osiągnęłaby swego celu, ale przeciwnie zmieniłaby stosunki na niekorzyść żywiołu polskiego i myśli państwowej polskiej.

Przedstawiwszy w ten sposób nasze zdanie w tej dla Państwa i narodu polskiego tak doniosłej sprawie, pozwalamy sobie zauważyć, że polskie organizacje narodowe w tych 3 województwach są bezpartyjnem zrzeszeniem ludności polskiej, mającem na celu wzmocnienie państwowości polskiej, oraz ochronę interesów narodowych polskich w tej części kraju. Organizacje te, powstałe przeważnie jeszcze w czasach walki o byt narodowy pod rządem austrjackim, zreformowane i wzmocnione po walkach polsko ukraińskich, zdołały skupić ludność polską tej części kraju, jeżeli nie w całości, to przynajmniej w tej jej części, która w życiu narodowem jakikolwiek bierze udział i to bez względu na ugrupowania polityczne. Na tej podstawie organizacje te i uchwały na zjeździe tychże powzięte, są najautentyczniejszym wyrazem polskiej myśli narodowej tej części kraju.

W tym więc charakterze pozwalamy sobie wnieść niniejszy memorjał imieniem polskiej ludności b. wschodniej Galicji z prośbą:

Wysoka Rada ministrów raczy przy omawianiu i decyzjach o ustroju tej części kraju wziąść pod rozwagę powyż przedstawione wytyczne, oraz faktyczny stan rzeczy w uzasadnieniu tychże wyłuszczony.

Wreszcie oświadczamy gotowość wysłania naszych delegatów na wypadek powołania Organizacji narodowych do współpracy przy omawianiu tej kwestji.

(Слідує наведена вже на початку дата і підписи).

Совітська Росія.

Українське Наукове Товариство в Петрограді.

В Петрограді при Академії Наук основано „Общество любителей украінской литератури, исторіи и языка“. На перших спільних сходинах акад. В Перетц прочитав виклад про шкільні братства XVII. в. на Україні. Між членами Т-ва є отсі визначні вчені: акад. В. Перетц, акад. В. Вернадський, А. Лященко, В. Воциловський, В Модзалевський, В. Срезневський. (Слвбюро).

XI. конґрес комуністичної партії.

В Москві відкрито XI-ий конґрес комуністичної партії (Рпр).

Два роки тюрми за науку релігії.

З Москви доносять: На основі присуду народного суду, народний учитель Остроумов, за навчання релігії в школі проти декрету про відділення церкви від держави й школи від церкви, засуджений на два роки тюрми. (Рпр).

Охорона памятників старини.

Товариство пізнання Старого Петербурга орґанізує із научних вищих заведень спілку для охорони памятників старини („Кооп. Дѣло“ ч. 40).

Конфіската церковних скарбів.

Большевики, розграбувавши все майно Росії, тепер принялися за церковні скарби. Ми вже подавали відомости про цінности соборів Петрограда, які большевики взяли на учот. Ці обрахунки большевики продовжують далі. Тепер взялися за все церковне майно. По обрахункам у стінах Сергіївської Лаври знаходиться золота і срібла декільки сот пудів. У Росії є 4 лаври, 800 богатих монастирів, більш 60 тисяч соборних і инших церков. По большевицьким підрахункам у кожній церкві крім дорогих срібних шат по декільки золотих і срібних прилад для закону, золоті та срібні складини для евангелій, хрести, що з них богацько прикрашені дорогоцінними каміннями. Кожна срібна домовина важить 20—30 пудів, їх у деяких монастирях і церквах від 5 до 10 штук. Большевики обрахували, що колиб зібрати всі церковні цінности й навантажити поїзд, то цей поїзд занявби 7 верстов.

Недуга Леніна.

„Н. Фр. Прессе“ з 29. марта ц. р. поміщує допис надіслану совітським посольством у Відни, з проханням о опублікування.

„В останньому часі появилися у віденських часописах вістки про мниму невилічиму недугу Леніна. Ці вістки, які приходять переважно з Парижа, Гельсінґфорсу і Копенгаґи не є нічим иншим, як частиною кампанії, яка у звязи з близькою ґенуенською конференцією, ведеться проти Росії. Поголоски про непокоюючий стан здоровля Леніна мають ясно на ціли, представити політичне положення Росії так, неначеб Росія станула супроти конференції без Леніна, котрий являється в понятгю Европи як свого рода ґарантія для стабілізації заграничної і внутрішної політики совітів.

В дійсности стан здоровля Леніна є вдоволяючий. Ленін, як впрочім сам заявив, є тільки сильно перетомлений, одначе про якусь недугу нема мови. Ленін працює дальше, не будучи зовсім перешкодженим своїм станом здоровля“.

В супереч тому бюро Райтера, доносить з Ревеля: телеграма з Росії подає, що лікарі, котрі лічать Леніна, дійшли до внесення, що терпить він на поступовий параліж в гострій формі. Телеграма додає, що з політичної точки погляду Леніна належить уважати трупом.

Розклад комуністичної партії у Франції.

Ще так недавно на конґресі в Тур французькі неокомуністи виїжджали з тріскучими кличами, запозиченими у кремлівських діріґентів.

Під батьківським оком емісаріїв Москви там вирішувано під диктат: не входити в ніякі зносини з „соціялзрадниками“, парляментарною трибуною можна послугуватися тільки як місцем до агітації за прискоренням революції і т. д. На чолі неокомуністичного руху станули — досі ультрареформістичний посол і редактор „Humanite“ — Кашен і секретар соц.-дем. партії — Фроссар. Робітництво поділилося на соціялістів і комуністів, а комуністи зачали ділитися на правовірних, на таких, що брали дуже поважно, і на таких, що мимо всего, кпили собі з Кремля і його святих.

А з Москви приходили прикази щораз то більш суперечні, часто закрашені виклятим реформізмом. І також з неокомуністичного табору стали підноситися голоси (Фабр, Бризон): по що було розбивати пролетаріят, чим гірший соціяліст

Поль Фор від неокомуністичного посла, який домагається медалів за заслуги воєнні для поминених війсьовим міністром жовнірів?

А деякі, як Меріс, зачали переводити паралелю між безкомпромісовими кличами підчас народин неокомунізму і постійним попущуванням з тону опісля.

Між тим тут і там побільшено робітникам робочий день, тут і там зменшено плату, а Кашен і Фросар потішали робітництво приходом революції.

В неокомуністичній французькій партії зачало кипіти. Тому скликано новий конґрес в Марсилії. Виявилася повна розбіжність думок. Справа „єдиного пролєтарського фронту" поділила конґрес на довгу низку ріжних ґруп. Одні казали: „сами зробимо революцію, маси пійдуть за нами", другі дораджували, щоби по останнім інструкціям з Москви працювати над одностайним фронтом з иншими пролєтарськими орґанізаціями, а треті були навіть за порозумінням з „соціял-зрадниками" і т. д. Ця розбіжність думок в комуністичнім таборі у Франції зростає з кождим днем.

Один з лідерів сього табору — Кашен веде тайні розмови з Поанкаре, а відтак іде до Москви по нову орієнтацію.

Французські неокомуністи скомпромітувалися перед робітництвом з власного їх табору систематичним промовчуванням у своїй пресі переслідувань російських революціонерів по московських тюрмах.

Неокомуністичні синдикати вже з цеї причини поділилися, бо половина з них зголосила протест проти згаданих переслідувань.

Неокомуністична преса промовчала навіть депешу Анатоля Франса до совітів, в якій великий письменник запротестував проти знущань над есерами в московських тюрмах. Хоча Анатоль Франс дуже близько стоїть до неокомуністичного руху.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Російська делєґація.

Рига. (ПАТ.) Б. царським поїздом прибула до Риги совітська делєґація на конференцію в Ґенуї. Складається з 60 осіб. Дату від'їзду російської делєґації до Ґенуї держать в тайні.

Науен. (ПАТ.) Радіо. „Таймс" доносять з Ґенуї, що російська делєґація буде закватирована в Рапальо, де її стерегтиме 200 карабінерів.

Льондон. (ПАТ.) Радіо. Чічерін заявив у розмові з справоздавцем „Менчестер Ґвардієн" Фрідом, що його непокоїть становище італійського правительства, котре задумує помістити сов. делєґатів не в Ґенуї, але в далекому Рапальо, відки мусітимуть щодня автом відбувати дорогу, що дає багато нагод до атентатів.

Німецька делєґація.

Берлін. (ПАТ.) Правительство зібралося нині на засідання для ухвалення оконечних рішень відносно ґенуенської конференції і в справі складу німецької делєґації. Яко прінціп щодо складу делєґації постановлено з огляду на звісне політичне положення якнайбільшу ощадність і резерву. На делєґатів визначено канц. Вірта, мін загр. справ Ратенава, мін. скарбу Гермеса, мін. суспільного господарства Сміта і заступника недужого мін. праці Бравна. Товаришитиме делєґації невелике число державних секретарів.

Домінії на ґенуенській конференції.

Ліфилд. (ПАТ.) Радіо. Чемберлен заявив в палаті громад, що англійські заморські домінії будуть заступлені на конференції в Ґенуї так, що Австралія вишле одного делєґата, Канада 2, Півд. Африка 1 делєґата з двома знатоками, Нову Зеляндію заступатимуть правительственні делєґати.

Недуга Леніна.

Ганновер. (ПАТ.) Радіо. Бреслявського невролєґа проф. д-ра Ферстера візвано до постелі недужого Леніна.

Боротьби на Д. Сході.

Льондон. (ПАТ.) „Дейлі Мейль" доносить, що совітські війська, які гонять відділи білих військ, стрінулися з японськими військами в невтральній стрефі Владивостока.

Румунська делєґація.

Париж. (ПАТ.) Президент мін. Братіяну разом з румунськими делєґатами виїздить відси на ґенуенську конференцію в середу 5. квітня ц. р.

„Данина".

Гребенці к. Куликова.

Дня 29. марта ц. р. явилось в селі трьох жандармів в товаристві судового екзекутора, взяли собі до помочи місцевого війта, писаря і таксатора і почали грабити село за незаплачену данину. Забирали кожухи, подушки, полотно, збіже і т. п., записували корови. Громадський таксатор Павло Добросинець оцінював граблені річи дуже низько і шкодив своїм співгромадянам. У Гриця Кукіля зробили при тій нагоді домову ревізію, шукаючи за кореспонденцією сина, що учиться в ґімназії у Львові. Не знайшли нічого, але зате взяли два кірці вівса. Екзекуційна комісія наложила на село великий процент за проволоку і кошти екзекуції а заграблені річи відвезли фірами до Куликова.

Кудринці.

В селі граблять тих, що не заплатили данини. Переважно беруть кожухи. По селі ходить війт з двома жандармами і кількома своїми прихвостнями і таксують заграблене добро. За ними ходять жінки і плачучи просять, щоби віддали, але без успіху. Кілька жінок хотіло дати гроші, як вони війшли в хату, але війт гроший не приняв, хоч мали дати яких 1000 марок, але взяв кожух вартости 50.000 марок.

РІЖНІ ВІСТИ.

Литва не признає анексії Вильна.

Литовський посол в Ризі Зауніяс в розмові з представниками преси заявив, що Литва не бере участи в рижській конференції з огляду на своє відношення до Польщі, закидуючи їй недодержання договору. Зауніяс — як подає П. А. Т. — обурений, що балтійські держави взяли участь у варшавській конференції та вважає участь Латвії у варшавській конференції зміною становища Латвії супроти Польщі. Те саме відноситься до Естонії і Фінляндії. Литовський нарід обурений на політику балтійських держав і жде з напруженням, чи латишська суспільність одобрить цю політику. Дальше заявив Зауніяс, що варшавська конференція була звернена проти Литви й вважає, що балтійські держави звертаються рівнож проти Ковна. Литва не признає ніколи анексії Вильна Польщею, навіть колиб вона була поручена із зовні.

Румунія зброїться.

Як доносять букарештенські часописи, румунський міністер війни відбув нараду з представником міністерства фінансів в справі збільшення військового буджету на один міліярд леїв на заосмотрення армії. Міністер фінансів Братіяну заявився проти збільшення буджету. В звязку з цим, що король піддержує міністерство війни, по думці газет, можлива димісія міністра Братіяну.

Румунська військова місія в Варшаві.

На днях виїздить до Варшави румунська військова місія з начальником ґенерального штабу, ґенералом Крітеску, на чолі (Рпр).

Франція хоче окупувати Рур і Гор. Шлеск?

Німецькі часописи в Данціґу поширюють алярмуючі поголоски про заміри французького ґенерального штабу окупувати область Рур і Г. Шлеськ, в ціли оконечного зломання Німеччини.

Бої в Мароко.

В останніх часах бої мавританських повстанців з еспанським відділами знов заострилися. Зачінною стороною є мавританські повстанці. Вони острілюють еспанські будинки і спричинюють їм великі шкоди. Переговори еспанського уряду з Абдель-Крімерном Маври зірвали, ставляючи Еспанії важкі умови. Еспанці спровадили танки, що поширюють велике знищення серед мавританських відділів.

Після атентату на Мілюкова.

З Берліна телеґрафують до „Н. Фр. Пресе:"

„Вбивців Набокова арештовано. По відданю стрілів вискочив один із атентатщиків на подіюм і крикнув до публики: „Ми є російські монархісти і покарали Мілюкова за враду царя!" Вбивці думали з початку що вбили Мілюкова. Попри Набока поранено тяжко, револьверовими кулями, декілька осіб з публики.

Успокоєння Ірляндії.

Уряди північної і південної Ірляндії дійшли до порозуміння, заявляючи, що з днем 31. марта привернено мирний стан. Оба уряди зобовязалися ужити всіх сил, щоби привернути спокій в околицях, де досі тривають неспокої.

Конференція англійських і ірляндських міністрів покінчилася — як заявляють — дуже гарним успіхом.

Туреччина домагається Адріянополя й Тракії.

Турецька рада міністрів розпочала опрацьовання відповіди на ноту союзників. Відповідь Високої Порти міститиме протест що до полагодження справи Тракії та в справі проливів. Турецький уряд налягатиме рішучо на віддання Туреччині Адріянополя й Тракії.

Професор Іван Огієнко звернувся до всіх православних і греко-католицьких епископів з листом такого змісту:

Високодостойний Владико!

Багато кращих синів Великого Українського Народу гіркою недолею опинилися тепер на еміґрації за кордонами свого Рідного Краю. Більшість цих українських еміґрантів перебуває в Польщі і находиться в надзвичайно скрутнім матеріяльнім стані.

Еміґранти мають при собі багато дітей, що живуть при них часто в нелюдських обставинах. Гіркий еміґрантський стан, що його дорослі скрашують собі цінним своїм духом і великою національною ідеєю, цей еміґрантський стан дуже зле впливає на крихких еміґрантських дітей.

От уже більше року українські діти перебувають на еміґрації в Польщі в таких обставинах, що повинно турбувати серце кожного християнина: українські діти не мають сталої школи, щоб вони регулярно й нормально вчилися, — а цеж діти найкращих оборонців волі українського народу... Вони не мають потрібних книжок до вчення, не мають навіть молитовників, взагалі духовно діти наші дичавіють, що важким камінням лягає на серце їх батьків і без того заклопотаних еміґрантською недолею... А в будуччині ж ці діти мають заступити батьків своїх в боротьбі за волю України!

Матеріяльний стан еміґрантських дітей страшний: всі вони не вуті, невдягнені; діти не мають потрібного вбрання й сидять в нетоплених хатах... Діти фізично виснажені, заморені, бо постійно не доїдають. Сухоти вже вклюнулись до дітей наших.

Чи вже церква, заступником якої в... епархії являється Ви, Високодостойний Владико, допустить, щоби ні в чому неповинні діти гинули з голоду й холоду, або росли дикунами. Це булоб противно. Це булоб противно чоловіколюбивим заповітам Того, хто так любив малих дітей.

Крім дітей, опинилися на еміґрації й багато Українців калік та хорих, нездатних до фізичної праці; всі вони теж пробувають тепер в дуже гіркому стані і потребують негайної допомоги.

Як заступник релігійних інтересів українського народу, звертаюся до Вас, Ваше Преосвященство, з проханням взяти під свою опіку українських дітей та калік і допомогти їм матеріяльно.

Щиро прошу Ваше Преосвященство по всіх парохіяльних церквах Вашої епархії зробити збір на користь українських дітей і калік; булоб дуже добре, колиб цей збір призначити на якесь урочисте свято, коли можнаб сподіватися більших зборів. А колиб перед зборами пан отцями сказано було ще й відповідне слово на користь дітей і калік, то влячний збір був би забезпечений.

Ласкавої відповіді Вашого Преосвященства чекатиму.

Просячи Ваших молитов, залишаюсь Вашого Преосвященства слуга ласкавий.

Ректор Каменець-Подільського Державного українського університету.

Професор:
І. Огієнко.

Збірка на дітей українських інвалідів.

Після заклику до Українського Епископату про допомогу дітям еміґрантів з України прислано на адресу: Ректор І. Огієнко, Тарнів, готель „Брістоль":

1. Від учениць Перем. Семинара	15.000 мп.
2. Від гр.-кат. уряду парох. в Задницівцях	500 „
3. Від уряду парох. в Девятниках	2.500 „
4. Від уряду парох. в Непорівцях	600 „
5. Від о. Олексія Заячківського в Збаражи	3.300 „
6. Від уряду парох. в Кальнім	600 „
7. Від о. Евстахія Качмарського у Славську	3.200 „
8. Від уряду парох. в Стриганцях	2.000 „
9. Від уряду парох. в Девятниках	3.000 „
10. Від о. Івана Ковальського в Липівцях	2.270 „
11. Від о. Теофіля Корчинського у Виткові Старім	3.257 „
12. Від уряду парох. в Налуже	2.000 „
13. Від о. Петра Казанівського в Нивицях	2.145 „
Разом	42.372 мп.

Надіслані кошти спеціяльна Комісія розділює для дітей всеї української еміґрації.

З театру.

А. Стріндберґ: „Батько“, драма в 3. діях.

„Батько“ Стріндберґа був колись боєвим твором напрямку, якого творцем Золя. Не дивниця, що автор „Жерміналю“ з великим захопленням привітав Стріндберґову драму.

І як репрезентативний твір годі його не привітати на українській сцені.

Одначе коли ходить о вибір твору Стріндберґа, який до сучасного покоління мігби промовити найбільш підходячою під його настрій мовою, так ним рішучо не може бути „Батько“. Для сучасного покоління куди близший Стріндберґ девятьсотних років, тоб то з третього періоду його творчости, колй писав „До Дамашку“. „Батько“ це поруч знаменитого роману „Над отвертим морем“ найсильнійша річ, яка вийшла з під пера Стріндберґа в другім періоді його творчости, коли великий письменник покланявся раціоналізмови і до найдальших границь посуненому критицизмови.

„Не на основі теорій писав я цей твір, тільки на основі досвіду“ — говорив нераз Стріндберґ про „Батька“ перекладчикови своїх творів на німецьку мову — Е. Шерінгови.

З інтимного особистого переживання зродилася ця драма Стріндберґа. Це переживання зобразив він в автобіографічній повісти „Сповідь дурня“. Всеж драма, яку Стріндберг уйняв в тверді реалістичні рами, не робить тепер цього потрясаючого враження, яке робила на поколінню, що зачитувалося в романах Золі. Драма Стріндберґа не є поетичною візією життя. Тепер в ній впадають вже в очі і слабість її повязань і вбогість очеркнень. На судороги героя драми дивимося тепер радше зі здивованням, зі співучастю.

Герой песи, рітмайстер, геніяльний природник-ділєтант. Міг би зробитися славним вченим, одначе з огляду на сімю не може покинути війська і віддатися студіям. Лявра, його дружина, не розуміє мужа і ненавидить його. Колись любила його слабість супроти себе, тепер всі її почування скупчуються біля дитини, а для чоловіка має тільки ненависть, що з часом переходить в жажду позбутися його. Конфлікт назріває на справі виховання доньки, одинокої дитини. Лявра, знаючи вражливість мужа, степенує її до божевілля. Останнім ударом, який йому завдає, це викликання сумніву, чи дійсно він батьком улюбленої доньки, Берти.

В сорочці безпеченства, накиненій на нього нянькою паде рітмайстер у стіп жінки, пораженний серцевим ударом, а вона над його трупом судорожно хапає в свої обійми доньку, повтаряючи з триюмфом: моя дитина, моя дитина..,

Тепер, коли дивимося на драму Стріндберґа з перспективи кількох десятиліть, бачимо ясно її хиби. Перше всього — герой вже в першій дії зявляється в стані нервового розстрою. Не знаємо докладно причин, як дійшов до нього. Мусимо вірити на слово, що він ґеніяльний вчений, бо автор не кинув нам ні одної риси, яка в цім напрямі утверджувала би наше довіря до вчености рітмайстра. Та й не знаємо, звідки він взявся, не знаємо осередовища, з якого вийшов, яке осередовище розвивало його світогляд.

Правда, в II. акті рітмайстер говорить: „Родичі не думали про мене в хвилині мойого начаття. Не бажали собі, щоби я уродився. Я не є актом їхньої волі, тому сам я без волі“. Та се з боку Стріндберґа радше данина „духови часу“ в скандинавській літературі, а не повязання героя драми з реальним тлом.

Дивує також легкість, з якою доводить Лявра свойого чоловіка до божевілля. Насувається сумнів, чи це не вроджений у нього наклін. Не ясне поведення лікаря. Годі зрозуміти його співучасть в пляні признання рітмайстра за божевільного.

Все це нагинання для різкого поставлення проблеми, який в даний період входив у Стріндберґа в сферу віри.

Та мимо сього твір Стріндберґа могутня річ. Могутня експресією в мальованню назрівання ненависти двох істот в замкненій атмосфері провінціонального місточка. Стріндберг у назрівання цеї ненависти вкладає проблему боротьби двох полів, яких відношення для нього не є доповненням, тільки все боротьбою. В яві, в якій нянька накладає на рітмайстра сорочку безпеченства, заколисуючи його оповіданням про це, як колись його, маленького хлопчика, в перше убрання вбірала, конфлікт прибирає символічний характер.

Про виставу „Батька“ в українському театрі можна говорити тільки з великим признанням. Дир. О. Загаров з питомим собі хистом степенує хору атмосферу, в якій мусить наступити катастрофа. Його гри не можна слідити без найбільшого напруження. Тільки п. Загаров потрібує в „Батькови“ відповідної Лаври. Нею могла би бути лише пі Морська.

Пі Козак-Вірленська в головних зарисах добре схоплює ролю Лаври. Та це одна з тящих роль. Треба вміло підловити те, що говорить Стріндберг між стрічками.

П. О. Галіцинська доволі блідій ролі Берти потрафила надати ясні риси. Добре вийшли пастор в інтерпретації п. Ясень Славенка і лікар Єстермарк в інтерпретації п. Бенцаля. Знаменитою няньбою була пі Г. Борисоглібська.

Бездоганно випали дрібні ролі джури (В. Блавацький) і ординанса (І. Гірняк). *М. С.*

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число „Громадського Вістника“ (35.) з дня 1. квітня сконфіскувала прокураторія за чотири місця в передовиці „З мотикою на сонце“. (10.)

— **Знесли цензуру.** З Варшави доносять, що цензуру заграничних листів в Польщі, яку кілька разів „зносили й підносили“, скасував оконечно аж — польський міністер скарбу Міхальскі, хотячи тим робом зменшити непотрібні видатки. Як те „знесення“ буде в практиці виглядати — побачимо.

— **В Тернополі** дає Львівський Театр „Бесіди“ під арт. проводом Ол. Загарова на днях 4, 5 і 6 ц. м. три вистави: драму А. Стріндберґа „Батько“, комедію Ж. Молієра „Тартюф“ і комедію М. Гоголя „Одружіння“.

— **Читальня „Просвіти“ на Личакові** улаштовує святочний вечір в 61. роковини смерти Тараса Шевченка в неділю 2. квітня ц. р. о год. 6 вечером в домівці при вул. Личаківській ч. 113.

— **З судової салі.** На днях відбулася перед окружним судом у Львові розправа проти Петровича і тов., підозрілих о шпіонажу в користь совітів. Їм доведено, що вони в 1920 р. мали звязки з большевицьким центром в Проскурові, Харкові й Київі, куди відсилали відомости про польську армію. Обжалованих засуджено на кару від 3-ного літ до кількамісячного арешту. (За Рпр.)

— **Східні мови в середних школах.** Львівська міська рада й торговельна палата рішили порозумітися з правительством у Варшаві в справі введення у львівських школах російської і румунської мови, як обовязкових предметів, маючи на увазі положення Львова як будучого осередка торговельних зносин зі Сходом. Дуже короткозорі ті панове з магістрату і торговельної палати, коли при зносинах з найблищим Сходом забувають про українську мову.

— **Евангеліє в народній мові.** „Білоруський Давін“ доносить з Вильна, що виленський епископ Клевферій благословив переклад Евангелія на білоруську народну мову, в якій воно буде читатися почавши від цього Великодня.

— **Нова болгарська правопись.** Всенародні збори Болгарії одобрили новий законопроект фонетичної правописи.

— **З хроніки бандитизму.** В селі Ясенівці, п. Ширець, замордували Войцех Дроздовскі і Юзеф Мазурек Андрія Ребеха, сподіваючись знайти в нього багато грошей. Розбивши йому сокирою голову, закопали трупа в полі. На другий день пізнали люде по слідах крови незвичайну могилу і відкопали убитого. Злочинці вже арештовані.

— **Мазурська спеціяльність.** В селі Ополянка коло Ленчиці жила родина Сюдів з зятем Ставчиком, чоловіком Маріянни Сюди, в одній хаті. Ставчик жив у незгоді з жінкою і з її ріднею; одного дня радився коваля Коморовского, як би взяти з жінкою розвід. Коморовскі обіцяв йому „дати розвід“, зажадав лише 20.000 мп. і — револьвера. Коли Ставчик виплатив „гонорар“ і дав револьвер, пішов Коморовскі до Сюдів, застрілив на смерть старих Сюдів і їх сина Станіслава та ранив тяжко молодшого 13-літного синка і Маріянну — і втік. Ставчика арештовано, але того, що „давав розвід“, не можуть знайти.

— **Розправа, яка не відбулася...** 31. марта в окружнім суді у Львові перед лавою присяжних мала відбутися розправа проти ред. М. Струтинського, як відповідального редактора „Українського Вістника“. Запізвав його інж. Деблєссем, б. директор газівні в Станиславові. Інж. Деблєссем почувся ображеним нотаткою в новинках „У. В.“, в якій було сказано, що проти нього ведеться слідство за неправильности, які ділялися в газівні підчас його директорства, та що він в перших початках польської влади як комендант міста Станиславова дався в знаки місцевим Українцям. Розправа не відбулася, бо не явився потрібний комплет суддів присяжних. Правний заступник редакції адв. д-р Е. Давидяк спротивився вильосованню лави присяжних з неповного комплету суддів і розправу відложено. Замітна річ, що приявні присяжні судді майже всі приналежні до вшехпольського табору, дуже ревно намовляли ред. Струтинського до полюбовного полагодження справи в дорозі відповідної декляраціі.

Українській молоді за границею.

Фізичне виховання молоді здобуло собі право горожанства в кождій школі. У нас же брак учителів руханки дуже дається відчувати. Не лише на Великій Україні, Волини, але хочби в Галичині. Навіть нема на стільки учителів руханки, щоб ними мож обсадити тих кілька державних гімназій не то приватні школи. А чейже тих шкіл буде з часом більше і тоді прийдеться нам запозичати у Чехів чи Німців. На Придніпрянщину перед війною масово виїзджали Чехи і Німці і мали там гарні посади при школах.

Українській молоді за границею доволі легко запізнатися з фізичним вихованням, його новими напрямами, ходити на вправи і поробити державні іспити. Студенти і студентки фільософії повинні лучити фізичне виховання з иншими предметами. Медики як будучі шкільні лікарі повинні також те саме робити. Не лишень здавати іспити з руханки, але і на суддів в копанім мячи, змазі, чи ситківці.

Хочемо бути народом зрілим, то і сего нам потрібно.

Руханкова секція Сокола-Батька.

✝ Посмертні згадки.

Григорій Павляк, ем. директор нар. школи, помер дня 16. III. ц. р. в Полівцях в 76 р. життя. Покійний ціле своє трудяще життя посвятив праці на народній ниві. В. Й. П.

1—1

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ЖЕРТВИ

Пресовий фонд.

На пресовий фонд української незалежної преси зложили в марках польських: о. Павло Стукач Смільник 300, о. Волод. Величковський Шупарка 500, кличе: о. Вонсуля Шишківці, о. Харука Стрілківці, о. Боярського Новосілка, о. Проскурницького Бабинець, о. Дмитро Паневник Вигнанка 1000, о. Стефан Головацький Соколівка 1000, кличе: о. Олександра Голінатого Шельпаки, о. Льва Юрчинського Добромінка, Доля Ващуківна Глібовичі великі 1000, о. Микола Баранецький Якубова воля 400, І. Шевчук Краків 300, кличе: Сквиртнянського Краків, д-р Грабовський Тернопіль 1000, кличе: д-ра Дроздовського Нове Село к. Підволочиск, д-ра І. Полохайла Любачів і д-ра Р. Кульчицького з Бібрки, Олекса Кашинський Ходорів 1000, кличе: Осипа Чорного, Атаназа Ілечка і Антона Сохана, всіх з Ходорова, о. М. Волошин Мокряни 500, кличе: Т. Головацького Жидачів, о. М. Вільчанського Жукотин, о. М. Ріпецького, д-р Петро Рондяк Косів 1000, кличе: о. Юл. Герасимовича Старий Косів, Волод. Лаврівського суддю Косів.

Оголошення

Товариства взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“ в справі вибору відпоручників на Загальні Збори.

Покликуючися на попереднє оголошення в цій справі, подається до прилюдної відомости, що в ціли вибору відпоручників на Загальні Збори „Дністра“ відбудуться виборчі збори членів тогож Товариства в поодиноких судових повітах, згляднo в поодиноких виборчих округах як слідує:

54) **в Козовій** дня 10. квітня 1922, в понеділок о год. 12. в полудне, в читальні „Просвіти“ під проводом о. Семена Іванчука, в ціли вибору 10 відпоручників з судового пов. Козова,

55) **в Турці** дня 12. квітня 1922, в середу о год. 2. пол., в кімнаті місцевої агенції „Дністра“, під проводом о. Івана Федевича, в ціли вибору 18 відпоручників з суд. пов. Турка,

56) **в Болехові** дня 10. квітня 1922, в понеділок о год. 11. перед пол. в чит. „Просвіти“, під проводом п. Венедикта Сімкова, в ціли вибору 15 відпоручників з суд. пов. Болехів,

57) **в Золочеві** дня 10. квітня 1922, в понеділок о год. 1. по пол., в домі ім. Маркіяна Шашкевича під проводом о. д-ра Стефана Юрика, в ціли вибору 44 відпоручників з суд. пов. Золочів,

58) **в Сокали** дня 10. квітня 1922, в понеділок о год. 12. в пол., в салі Тов-а „Бесіда“, під проводом о. крил. Івана Волосявського в ціли вибору 92 відпоручників з суд. пов. Сокаль,

59) **в Сяноці** дня 21. квітня 1922, в пятницю о год. 12. в пол. в салі „Народньої Торговлі“, під проводом о. крилош. Омеляна Константиновича, в ціли вибору 11 відпоручників з суд. пов. Сянік, Риманів, Березів, Динів,

6) **в Новім Санчи** дня 11. квітня 1922, вівторок, о год. 12. в пол., в салі філії „Просвіти“, під проводом радн. Василя Яворського, в ціли вибору двох відпоручників з суд. пов. Новий Санч, Новий Торг, Кростенко, Мушина

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК.

Бібліографія.

(Книжки надіслані до Редакції).

А. Белетристика. — **Б.** Мистецькі видання. — **В.** Шевченкіяна. — **Г.** Журнали. — **Ґ.** Видання для дітий. — **Д.** Наука і публіцистика.

А.

Леонід Андреєв. ЖИТТЯ ЛЮДИНИ. (Пєса на 5 картин з прольогом і варіянтом останнього акту), переклав *Федір Дудко.* Львів-Київ 1922. Видавництво „Русалка". Ст. 122. 16°.

Василь Софронів: БО ВІЙНА ВІЙНОЮ. (Збірка нарисів). Львів-Київ 1922. Накладом Вид-ва „Червона Калина". Ст. 40. 16°.

Осип Стадник: ВІН НЕ ЗАЗДРІСНИЙ! (Комедія на 1 дію). З німецького переклав... Львів 1922. Театральна Бібліотека „Русалки". Вип. 9. Ст. 36. 16°.

Б

Михайло Гайворонський. „ОЙ НАГНУВСЯ ДУБ ВИСОКИЙ. 1. На голос і фортепян. 2. Барітонове сольо з хором. Слова *Миколи Голубця.* Муз. Накладня „Настрої". V. Випуск.

Иогож: „ОЙ КАЗАЛА МАТИ ТА НЕ БАНУВАТИ". На голос і фортепян. Слова *композитора.* Тогож Видавництва VI. Випуск.

Иогож: „СИНЯ ЧІЧКА". На голос і фортепян. Слова *Василя Бобинського.* Тогож Видавництва VII. Випуск.

Д-р Станислав Людкевич: ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ МУЗИКИ. (Теорія музики). Коломия 1921. „Загальна Книгозбірня" ч. 9. Ст. 132 + 4 неп. 16°.

Г. Лукомскій: ВѢНОКЪ НА МОГИЛУ ПЯТИ ДѢЯТЕЛЕЙ ИСКУССТВА — (Памяти: Е. И. Нарбута, В. Л. Модзалевскаго, А. А. Мурашко, К. В. Шероцкаго и П. Я. Дорошенко). — Издательство „Грани" — Берлинъ (1922). Ст. 30. 16°. З чотирнайцятьма заставками-сильветами *Юрія Нарбута.*

PODKARPATSKÁ RUS. Serie I. Dřivěne kosteliky a zvonce.

ПОДКАРПАТСКА РУСЬ — Серія I. Деревлянѣ церквы и дзвоницѣ. Рисовав и выдав *Рудольф Галька* в Празѣ. 1922. 16 переписних листків. Зміст: 1. Деревляна церква в Пилипци. 2. Деревл. дзвіниця в Торонї. 3. Деревл. дзвіниця в Студеному. 4. Деревл. церква в Ісках. 5. Деревл. дзвіниця в Ясіню. 6. Вхід до деревл. церкви в Пилипци. 7. Деревл. церква в Кострииах. 8. Деревл. церква в Ясіню. 9. Деревляна церква в Ясіню на Могильци. 10. Деревл. церква в Нижному Студеному. 11. Деревл. церква в Бистрому. 12. Деревл. церква в Майданци. 13. Деревл. церква в Соймі. 14. Деревл. церква в Ужоку. 15. Деревл. церква в Салдобоши. 16. Деревл. церква в Ясіню „Струмівка".

Таранушенко С. „ХАТА". Харьків 1921. Видання Комісії по вивченню українського деревл. будівництва. Ст. 60 + XI таблиць. (Літографія).

В.

Тарас Шевченко: КОБЗАРЬ. Народнє видання з поясненнями і примітками *Д-ра В. Сімовича.* Заходом Е. Вирового. „Українське Видавництво в Катеринославі". Катеринослав Камянець-Ляйпціг 1921. З портретом Т. Шевченка. Ст. 431. Вел. 8°.

Тарас Шевченко: МАЛИЙ КОБЗАР. Видання Кремінецького Повітового Союзу Кооперативів на Волині. Кремінець 1922. З портретом Т. Шевченка. Ст. 32. 32°.

І. Свєнціцкий: ШЕВЧЕНКО В СВІТЛІ КРИТИКИ І ДІЙСНОСТИ. Львів 1922. Ст. 90. 8°.

Г.

„ЗОРЯ КРАЩОГО". Часопис Кремінецького повітового Союзу Кооператорів на Волині. Рік вид. І. Ч. 1. Адреса Редакції і Адміністрації: Кремінець на Волині, ул. Широка 122, Союз Кооперативів, тел. 12. Зміст: Від Редакції. *Е. Білий*: В єднанні сила. *М. П.:* Консолідація сил. *І. Реньків*: Вовки. *М. Мирнович*: З рка. З кооперативного шляху. Наш Союз. Ріжні відомости. Оголошення.

„МИТУСА. III. березень 1922. Зміст: Поезія. *М. Ковальський*: І. Безміра сіре. II. Сині вуалі. III. І згадалися досвітні, передросалі вогні. IV. Ой і впали зорі. *М. Обідний*: Співає повідь; Humanité. *А. Павлик*; Із циклю „Цні"; Із циклю „Закоханність". *Е. Іваненко*: Розпука; Місячної ночі. *М. Володимир:* Ропітливеє море; Дме вихор по місті.

Поетична проза: *А. Волощак*: Гадюка, *М. Мельник*: Як гасне метеор, *Ф. Дудко*: Крівaві рубіни, *О. Бабій*: Перед церквою. *А. Нивинський:* Соняшні слюзи.

Мистецька трибуна: *А. Рудницький*: Про модерну музику (д. б.), *В. Бобинський*: Від символізму на нові шляхи (докінчення), *В. Січинський*: Історія українського мистецтва М. Голубця. Хроніка, Репродукції: Микола Вороний (світлина) — Факсіміль фрагменту листа М. Вороного. О. Кобилянська (світлина), О. Архипенко „Торзо" (різьба), Йогож „Жіночий акт" (різьба).

Ґ.

Леся Верховинка: ІМЕНИНИ ВЛОДКА (Комедійка у 3 діях). Львів 1922. „Діточа бібліотека" кн. 12. Накл. Вид. „Світ Дитини". Ст. 36. 16°.

Я. Вільшенко: КОНИК СТРИБУНЕЦЬ (Сценічна гра для дітий в одній дії) тогож Видавництва, кн. 11. Ст. 28. 16°. з чотирма рисунками *Антона Манастирського.*

„СВІТ ДИТИНИ". Рік III, ч. 6. Львів, 15. марта 1922 Зміст: *О. Вільшина*: Весна (Вірш). *С. Чубатівна*: Весна йде (Казка). *Р. Завадович*: Весна зближається (Вірш). *Д. Ужанський:* Верба і зірка (Док.) *О. Бабій*: В Шевченкове свято (сценічна картина на одну дію). *В. Гнатюк*: Вюн і щупак (з трьома рисунками *О. Кульчицької*). *М. Магир*: Зима конає (Вірш). *Ніночка*: Сирітка до матері (Вірш). *Р. Тагоре*: Маленький дорослий. *А. Лотоцький*: Ведмеже Вушко (з трьома рисунками *Ан. Манастирського*). *Л. Верховинка*: Дива весни (Вірш). Лист із Греції і Туреччини (з трьома рисунками *Рози Пегерік*). *Галя*: Казка про жовтий черевичок. — Читайте діти! (бібліографія). *С. Райнгаймер*: Базьки. *Р. Завадович*: Привіт віщунам весни (Вірш). Загадки і ребуси. Переписка Редакції. Виказ жертв. Оголошення.

Д.

В. Андрієнко: ОДЛЯД БУВАЛЬЩИНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА. З 40 образками і 3 мапками. Львів 1921. Видавн. „Маруся". Ст. 18. 16°.

Сильвестер Калинець: ПРО ПАСІКУ І ПЧОЛИ (після найлучших підручників зладив...) — „Селянська Бібліотека". Вип. 7. Львів 1922. Ст. 56. 16°.

К. Лоський: ІСТОРІЯ І СИСТЕМА РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА. Том І. Історія джерел римського права Українська Вид. „Історія і Право". Київ Відень 1921. Ст. 129. 8°.

І. Мазепа: БОЛЬШЕВИЗМ І ОКУПАЦІЯ УКРАЇНИ (Соціяльно-економічні причини недозрілости сил української революції). Львів-Київ 1922 р. Вид. „Знаття то сила". Ст. 136. 8°.

І. Огієнко.. ПРАВОСЛАВНИЙ МОЛИТОВНИК для шкіл початкових, мовою церковно-словянською й українською, склав.. Видання друге. (Львів) 1922. Стор. 64. 64°.

Йогож: СВЯТА СЛУЖБА БОЖА св. отця нашого Івана Золотоустого мовою українською. На українську мову з грецької переклав, Частина перша. Текст. (Львів) 1922. Ст. 80. 16°.

Йогож: ПРИЄДНАННЯ ЦЕРКВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДО МОСКОВСЬКОЇ в 1686 р. Нарис з історії української церкви. Видання друге. (Львів) 1922. Вид. Українська Автокефальна Церква". Ч. 8. Стор. 16. 16°.

Иогож: УКРАЇНСЬКА ЖИТОМИРСЬКА ЕВАНГЕЛІЯ 1571 р. Нарис з історії культурного життя Волині. Тернів 1922. Ст. 72. 16°. — Тогож Видавництва, ч. 42.

Иогож: ГОЛОВНІ ПРАВИЛА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ. (Львів) 1922. Ст. 32. 32°.

Степан Рудницький: УКРАЇНА НАШ РІДНИЙ КРАЙ. (Друге видання). Львів 1921. Накл. фонду „Учітеся, брати мої" Ч. 4. Ст 128. 16°. З 16 ілюстраціями і етнографічною мапою.

Записки.

На маргінесі теми про „самобутність" польського мистецтва.

По псевдонаукових ревеляціях Стасяків, Зубжицкіх, Пйонтковскіх, Шилєрів і т. п., які роздували фразеольогію про „самобутність" польського мистецтва до розмірів невідповідального маняцтва, прийшла черга на отверезіння і в тому напрямі. Проф. львівського університету *о. В. Жила*, почав неподавно серію прелекцій про „Новочасний стиль в польській архитектурі". Перша з прелекцій відбулася дня 1. марта в польському Політехнічному Товаристві. Обговоривши усі світові стилі від єгипетського почавши а на сучасних скінчивши, висловився прелегент, впрочім зівсім безпристрасно і вірно, що Польща не сотворила в тому напрямі нічого власного, самобутнього, ідучи на сліпо за чужими зразками, користуючись виключно чужинецькими силами і талантами. Так було в епоху візантійщини, якої памятники творилися в Польщі творчими силами українських і білоруських архитектів, різьбарів і малярів, не краще було в часи романьщини і готику, де місце українських сил заняли німецькі; навіть до сотворення ославленого „польського" ренесансу не приклав руки ні один польський артист, полишаючи це завдання Італійцям, що здобули свого рода монополь для творення культурних цінностий в Польщі. Згодом в XVII. і XVIII. ст. займають місце Італійців Французи, які й сотворили Польщу Станислава Августа. Аж до XIX. ст. жила Польща чужинецькими соками, а навіть ті великі культурні лінности створені у ній в епоху підйому національного духа після розпаду польської держави не були польської провенієнції. Найкращим цього доказом являється факт, що — верхи т. зв. „польської культури" були непольського походження. Коли звернемо увагу на корифеїв, то переконаємося, що Міцкевич, Монюшко були чистої крови Білорусами, Шопен — Французом, Матейко — Чехом, Ґротгер — Німцем. Про поменчих не говоримо. Хтож мав в такому разі творити польське самобутне мистецтво, коли не творили його ні „верхи", ні народ, що за виїмкою татранських „гуралів", які сотворили декілька своєрідних мотивів в орнаментиці і деревляній архитектурі, жив в тьмі кромішній, біґотерії, рабстві, якого навіть не знали Москалі. І тому нема чого обурюватися, як це робить п. Бенедиктович в „Слові Польскім", коли хтось безпристрасно констатує факт, хоч би і негативний.

А. Ц.

З гуртка діячів українського мистецтва

На засіданню організаційного комітету „Виставки українського пластичного мистецтва", що відбулося вечером дня 30. марта, розписано внутрішний конкурс на виготовлення реклямового афіша. П. Ковжунови доручено випрацювання фірмового знаку для гуртка. З огляду на навалу праці вибрано В. Січинського другим секретарем. Поіменні запрошення до участи в виставці будуть розіслані на днях.

Тарас Шевченко в англійській мові.

В Америці вийшла друком книжка в англійській мові п. з. „Кобзарь України". Є це вибір найкращих поем Т. Шевченка в англійськім перекладі д-ра Гонґера. Зверхний вигляд книжки має всі українські признаки. В середині є мініятурні образи з українського життя і портрети поета. Ціна книжки: 2 доляри.

„Катерина" в Америці.

В Ню Йорку відбулася перший раз 7., 8. і 9. січня б. р. вистава опери „Катерина". На виставу прийшли Українці не тільки з Ню-Йорку, але й инших міст, так, що вистава мала характер народнього свята.

Рецензії і замітки.

Василь Софронів. БО ВІЙНА ВІЙНОЮ. Скромненька книжочка, на яку складається вісім новелістичних нарисів, приносить з собою остільки дещо цікавого, що усуває на дальший плян звичайні засоби змальовування воєнних картин — епіку, а дає більше місця психічній аналізі. Автор вдумується в незвичайність психічних почувань, яка надходить разом з приходом незвичайних подій-обставин, тим разом війни. На тому тлі виходить кілька інтересних малюнків переживань людської душі, як „Весняна ніч", „Відвидини" (найглибше подумане), Каліка" і гарний психольоґічний етюд „Шпіон". Там одначе, де автор — початкуючий — хоче підперти свої невимушено списані а щиро відчуті враження — фільософією, починає впадати в патос („На чатах", „Семань") і наївність. Вкінці звернемо увагу на ненатуральний рис героя нарису „Зірка" (за звіздку на ковнірі жовнір вбиває рідну маму!), чого автор на будуче повинен вистерігатися, бо дійде до „потішних" вислідів. Ще один плюс: на загал гарна мова.

Ю. Шкрумеляк.

Памятайте про пресовий фонд „Громадського Вістника"! — Жертви проситься слати до Краєвого Союза Кредитового у Львові (Ринок ч. 10.) на біжучий рахунок „Громадського Вістника".

Присилайте партійний податок на вкл. кн. ч. 5.000 „Краєвого Союза Кредитового" у Львові, Ринок 10.

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСТНИК.

Життєві обезпечення

З ріжних галузий народнього господарства життєві обезпечення дійшли в останніх літах до неймовірного розвитку а статистика в Америці і Західній Европі виказує величезний зріст обезпеченого капіталу, який числиться на міліярди з міліонами обезпечених членів і міліонами уплачуваних ними премій. Цей розвиток завдячують життєві обезпечення своїм завданням, які сповняють серед широких суспільних верств усіх народів.

Завдання матеріяльні і ідеальні. До матеріяльних завдань належить заосмотрення рідні на випадок смерти батька родини, забезпечення віна для дітей або певного капіталу на їх виховання, забезпечення старців на випадок їх немочи та нездібности до праці, забезпечення певного капіталу для доповнення емеритури державних і приватних урядників та для священиків, забезпечення певного рода емеритури для осіб і родин так званих вільних фахів, уможливлення ведення родинного підприємства в дотеперішних розмірах без шкоди для решти спадкоємців, уможливлення сплат спадкових уділів а тим самим охорона господарства від занепаду і поділу, уможливлення узискання дешевого кредиту для купця, промисловця, селянина чи інтеліґента і т. и. У всіх наведених випадках життєві обезпечення є засобом всякого рода матеріяльного заосмотрення, радою проти зубожіння поодиноких родин та суспільних верств а в слід за тим і проти зубожіння цілого народу.

Попри ці матеріяльні завдання сповняють життєві обезпечення і завдання ідеальні. Вони виховують суспільність і народ в ощадности та призвичаюють його до певної системи і порядку. Кождий, хто обезпечує своє життя, ставить собі певну ціль, яку хоче осягнути при помочи життєвих обезпечень. А ця ціль, чи то буде заосмотрення його самого чи його рідні і дітей чи кого иншого, додає йому енерґії і витривалости, пхає його до ціла і напруженої праці, приневолює його до ощадности системи і порядку. Разом з тим життєві обезпечення, маючи в першій мірі на увазі матеріяльне заосмотрення рідні ратують це в нинішних часах загрожене життя родинне, яке є підставою розвою цілих народів і їх моральної сили.

З огляду на ті великі завдання життєві обезпечення виборoли собі почетне місце серед других інституцій а через зібрання величезних капіталів стали вони одним з найважнійших факторів господарського життя всіх культурних народів. Відноситься це в першій мірі до Америки, цеї вітчини життєвих обезпечень а примірoм цего нехай буде такий факт:

Коли до недавна надмір американських капіталів був предметом односторонної льокації в промислі, то під цю пору капітал цей шукає відповідної для себе догідної льокації в инших непромислових підприємствах. Між иншим льокують практичні Американці свої капітали в житєвих обезпеченнях. Саме тепер надійшла вістка з Ню-Йорку, що в половині грудня м. р. в однім лише асекураційнім товаристві (Екітабль-Ляйф) виставлено одного тільки дня девять поліс на обезпечений капітал більше як 18 міліонів долярів. Цей примір доказує прoречисто не тільки вартість життєвих обезпечень, але й це, як практичні Американці розуміють прекрасно втягнути життєві обезпечення в обсяг своєї фінансової політики.

За примірoм Американців пішли й всі культурнійші від нас народи Західної Европи. Випередили нас під тим оглядом й наші сусіди а доказом сього нехай буде факт, що польські товариства обезпечень на життя ростуть неначе гриби по дощі, виказують в 1921 році величезний розвій. І так тов. „Пшишлосць“ заключило в році 1921. життєвих обезпечень на 1 міліярд мп. і зібрало премій 42 міліони. Тов. „Віта“ виказує річну продукцію пів міліярда з інкасованою премією 21 міліонів а тов. „Европа“ за пять місяців своєї діяльности зробило обезпечень на більше як пів міліярда і зібрало 24 міліонів річної премії.

Ми на цьому полі далеко відстали від наших сусідів, та одиноке наше українське товариство взаїмних обезпечень на життя і ренти „Карпатія“ у Львові, яке приступає в найблизшім часі до скликання загальних зборів, всеж таки виказує в році 1921. та в році 1922. певну живійшу діяльність і є надія, що при підмозі суспільности товариство це зможе виявити в своїм обсязі діяльности більш енерґії і ініціятиви.

Валютові реформи в Европі.

Експерти коаліційних держав на конференції в Льондоні рішили поручити урядам сукцесійних держав зладити проєкт спільної валютової політики. Висловили також бажання, щоб сукцесійні держави згодилися на одноцільну валюту. Льондонські фінансові круги обговорюють проєкт анґлійського експерта Блєкета в справі постепенного повороту до золотої валюти. Блєкет пропонує міжнародну стабілізацію курсу фунта штерлінґів, що міг би рівнатися 40 франкам і 70 лірам. Замітна річ, що цей проєкт стрінувся з опозицією експертів не лише французьких, але й італійських. Також невтральні держави, не репрезентовані на конференції експертів, не годяться на реалізацію цего експеріменту без їх згоди.

Із збіжевих ринків.

Порівнуючи збіжеві звіти важнійших світових бірж за останніх кілька тижнів, видко, як після довготревалої звишкової тенденції і після короткого вагання ринки перейшли до рішучої знижки, яка характеризує настрій бірж майже цілого світа.

Знижку невелику, але все виразну нотують в Ню Йорку, Шікаго, Вініпегу, Буенос Айрес, Ліверпулю і т. д. на всіх зернах, не виключуючи й вівса, ячменю і кукурузи, яких недорід стверджено при останніх жнивах. Знижкова тенденція на світових ринках буде мабуть досить тревалим явищем, бо звіти говорять не тільки про велику подаж, але й про сподівані великі запаси, які находяться в дорозі.

Від загального знижкового настрою різко відбиваються тенденції німецьких бірж, особливо берлінської, що постійно нотує дальшу звижку всіх збіж. Причиною цего явиша потреба імпорту збіжа і спадок курсу німецької валюти.

Також в Польщі збіже держиться при високих цінах завдяки скандальній господарці фінансових і торгових органів.

Цукровий промисл на Поділлю.

Поділля (за Збручем) славиться „цукровим шпихлірем“ України. Тут находиться 66 цукроварень. Під большевицькою владою працює лише 32 цукроварні, які переробили 660.022 берковиці. Із 3543 робітників лишилось 1475, решту розігнали як контрреволюціонерів. Під буряки на Поділлю оброблено 44.144 десятин.

Податкова кампанія на Вел. Україні.

По даним податкового управління на Україні від початку податкової операції по день 1. лютого ц. р. у всіх українських ґуберніях большевики зібрали: по продподатку 60.047.000 пудів, по молподатку 2.780,700 пудів, товарообіду 11,116,600 пудів, — разом 64.918.600 пудів. Крім того большевики стягнули з України як продподаток за рік 2039.60 пудів мяса, 71.297 пудів сала, 8.7777,400 пудів бараболь і 3.331,000 пудів олійного насіння.

Курс грошей.

Курси заграничних валют. Львівська неофіціяльна біржа нотувала дня 31. марта: американські доляри 3.910—3.920, одинки і двійки 3.810—3.820, канад. доляри 3.710—3.720, одинки і двійки 3.610—3.620, нім. марки 13.10—13.40, сотки 13·05—13·15, дрібні 12.80—13·10, леї 28.00—28·50, дрібні 27·00—28·00, чеські корони 70·00—71·00, дрібні 68·00 до 70.00, австрійські тисячки з новійшої емісії 900—920, старшої емісії 2400—2450, сотки новійшої емісії 90·00—95·00, стар. емісії 220·00 — 230·00, 50-коронівки 40·00—120·00, 20-коронівки 18—40, 10-коронівки 9—20, 1-ки і 2-ки 0·80—1·10, рублі 5 сотки 1·60—2·20, сотки 2·80—3·50 25-рубл. 1·60—2.10, 10-рубл. 1·50—1.60, решта дрібних від 0·80—1.10, думські тис. 35·00 45·00, думські 250-рубл. 20·00 до 40·00 карбованці 1·00—2·50, гривни 4·00—7·00, франц. франки 325—350, фунти штер. 17.000—17.100, шв. франки 750—780. Золото: 20 кор. 14.600—14.700, 20-франківки 14.400—14.450, 20-марківки 15.000—15.100, фунти шт. 14.500—14.550, 10-рубл. 19.500—19.600, дол. 3.750—3.780. Срібло: Австр. корони 230—235, 5-кор. 1200—1220, фльорени 620—630, рублі 10.00—1.100, копійки 4·70—4·80, амер. доляри 2.900—3.000, половинки і чвертки 2.700—2.750, канад. доляри 2.600—2.650, дрібні 2.500—2.520, леї 320—325.

---

61) **в Лежайску** дня 7. квітня 1922, в пятницю о год. 4 по пол., в читальні Тов-а „Просвіта“, під проводом о. Матвія Хомяка в ціли вибору 3 відпоручників з суд. пов. Лежайск, Ланьцут, Рящів, Тичин, Стрижів, Уленів, Переворск.

62) **в Бурштині** дня 11. квітня 1922, в вівторок о год. 12. в пол., під проводом о. Александра Гутковського, в ціли вибору 15 відпоручників з суд. пов. Бурштин.

63) **в Станиславові** дня 20. квітня 1922, о год. 2. в пол., в салі „Української Бесіди“ вул. Голуховського 20, під проводом д-ра Володимира Яновича, в цили вибору 37 відпоручників з суд. пов. Станиславів. І. 1—1

ДИРЕКЦІЯ
Тов-а взаїмн. обезп. „ДНІСТЕР“.

ОПОВІСТКИ.

Народній театр Тов. „Українська Бесіда“ у Львові, під артистичним проводом Олександра Загарова. Саля Тов. ім. М. Лисенка, вул. Шашкевича ч. 5.

Субота, 1. квітня: другий раз „ПАН СОТНИК“, опера на 2 дії Козаченка і „НОКТЮРН“, фантаст. опера на 1 дію М. Лисенка.

Неділя, 2. квітня: попол. год. 3. „ЦИГАНСЬКА ЛЮБОВ“, романтична оперета на 3 дії Ф. Леґара, вечером „МОЛОДА КРОВ“, комедія на 4 дії В. Винниченка.

Початок вистави о год. 7·30.

Білети в ціні від 500—200 Мр. продає „Народня Торговля“, а в день вистави від год. 4·30 попол. Каса театру.

Заповіджений на 3. квітня ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ на дохід українських інвалідів відбудеться в перших днях мая ц. р. 2—3

Ширші членські сходини „Союза Українок“ відбудуться в середу, дня 5. квітня о год. 5. вечером в домівці Т-ва (Народний Дім). О численну участь просить Виділ. 952 1—3

З рамени Тов-а „Учительська Громада“ в неділю, 2. квітня 1922, о 5. год. по полудни в кімнатах Тов-а „Українська Бесіда“ відчит проф. Ярослава Гординського: „Із сучасних проблємів історико-літературатурних студій“. — Виділ просить о численну участь. 1—1

Молодіж державної учительської семінарії у Львові у аджує в середу, дня 5. квітня 1922. у великій салі муз. Тов. ім. Лисенка святочний Концерт в честь Тараса Шевченка. Початок о год. 7. вечером. 1012 1—1

Шевченківське свято в м. квітні ц. р. будуть святкувати українські Захоронки: дня 2. квітня захоронка при пл. св. Юра 5, дня 9. квітня Захоронка при вул. Руській ч. 3 дня 23. квітня Захоронка при вул. св. Софії ч. 25, дня 30. квітня Захоронка на Личакові. 1—1

Справлення похибки. В викакзі жертв на будову дому для читальні „Просвіти“ жовківської дільниці було поміщено: д. Сливка зложив 1000 мп., має бути 2000 мп.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Споживчо-господарської Спілки
стов. зар. з обм. порукою
— у Львові —
(Консум вул. Руська 18.)

відбудуться в пятницю, дня 17 квітня 1922. о годині 4 по пол. в льокали „Міщанського Братства“ при вул. Руській ч. 3. І. пов. з слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з послідних Зборів.
2) Звіт рахунковий і білянс за р. 1921.
3) Звіт комісії контрольної Ради з внеском на затвердження білянсу і уділення Дирекції і Раді абсолюторії.
4) Розділ чистого зиску.
5) Вибір 2 членів Надзірної Ради і затвердження членів Дирекції.
6) Внески і запити.

На случай неприсутности в означеній годині вимаганого статутом членів, відбудуться З. Збори з тим самим порядком нарад о год. 5. по полудни, без огляду на число присутних членів.

Львів, дня 20. марта 1922.

о. д-р Г. Костельник, голова Ради — І. Ігнат, секретар.

Ширіть наш часопис!

Присилайте передплату!

ВПР. ПАРОХІЯЛЬНІ УРЯДИ
проситься ласкаво надсилати належитість за „Помяник“ по упавших борцях за нашу волю і жертви на фонд українських інвалідів на вкл. кн. „Помяник“ ч. 13340. Тов. „Дністер“ у Львові, вул. Руська ч. 20.
1007а) 2-3

Видає і за редакцію відповідає Олекса Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“.